

SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

O czym pamiętać przy zbyciu udziałów

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest jedną z najczęściej wykorzystywanych form do prowadzenia działalności, realizacji przedsięwzięcia, inwestycji.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, inaczej niż spółki osobowe (a więc np. spółka komandytowa) może być zawiązana zarówno przez jedną osobę, podmiot, jak i przez wielu wspólników. Jedyny wyjątek w tym zakresie dotyczy zawiązywania takiej spółki przez inną jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, która nie może zawiązać spółki z ograniczoną odpowiedzialnością samodzielnie, bez udziału innych wspólników.

Wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w zamian za wniesiony do spółki wkład przysługują udziały. Udziały z kolei stanowią kapitał zakładowy spółki. Wartość

nominalna jednego udziału nie może być niższa niż 50 złotych, a wysokość kapitału zakładowego nie może być mniejsza niż 5000 złotych. Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mogą mieć wartość nominalną równą bądź nierówną. W tym drugim przypadku każdy ze wspólników może mieć nie więcej niż jeden udział w spółce.

Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością są przedmiotem obrotu gospodarczego. Wspólnicy mogą dokonywać zbycia udziałów zarówno pomiędzy sobą, jak i na rzecz osób trzecich. Zbycie udziałów może nastąpić w drodze np. umowy sprzedaży, umowy darowizny, umowy zamiany, może być również przedmiotem

umowy o podział majątku wspólnego małżonków, nawet jeśli tylko jeden z małżonków był dotychczas wspólnikiem spółki.

Z uwagi na kapitałowy charakter spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (inaczej niż ma to miejsce w przypadku spółek osobowych) obrót udziałami w tej spółce jest, co do zasady, swobodny. Co do zasady, pozostali wspólnicy, a nawet sama spółka, nie muszą wyrażać zgody na zbycie udziałów przez wspólnika. Powyższe nie oznacza jednak, iż obrót ten nie może w danej sytuacji, konkretnym stanie prawnym być ograniczony przepisami prawa. Również umowa danej spółki może wprowadzać w tym zakresie ograniczenia.

Umowa zbycia udziałów

Należy pamiętać, że umowa zbycia udziałów nie może zostać zawarta w dowolnej formie. Wymaga ona bowiem, z mocy prawa, formy pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Brak zachowania tej formy skutkuje nieważnością umowy.

Wyjątek dotyczy zbycia udziałów spółki, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym, w takim bowiem przypadku, zbycie udziałów jest możliwe również

przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym, a oświadczenia zbywcy i nabywcy wymagają w takiej sytuacji opatrzenia kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

W tym miejscu należy wskazać, iż umowa zbycia udziałów zawarta z wykorzystaniem powyższego wzorca może zawierać tylko elementy które znajdują się w tym wzorcu, wobec czego przy bardziej skomplikowanych

Umowa zbycia udziałów wymaga **formy pisemnej, z podpisami notarialnie poświadczonymi.**

stanach faktycznych i prawnych, bądź gdy stroną chcą zamieścić w umowie inne postanowienia, np. zabezpieczające zbywcę/nabywcę, muszą zawrzeć umowę w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi.

Ograniczenia w zbyciu lub nabyciu udziałów w spółce

Tak jak już to zasygnalizowałam powyżej, z uwagi na mogące wystąpić ograniczenia, wynikające z danej umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, podejmując decyzję o zbyciu/nabyciu udziałów w niej, wskazane jest – przed podpisaniem umowy zbycia – zweryfikowanie umowy spółki. Należy podkreślić, iż umowa spółki nie może całkowicie wyłączać prawa zbycia udziałów. Za sprzeczne z ustawą uznaje się nie tylko zapisy umowy spółki wyłączające zbywalność udziałów bezpośrednio,

miotów spełniających określone wymogi, np. określone w umowie spółki kwalifikacje albo np. uzależnić zbycie udziałów od określonych innych warunków.

Prawo pierwszeństwa lub pierwokupu

Innym częstym ograniczeniem w zbyciu udziałów wynikającym z umowy spółki jest prawo pierwszeństwa lub prawo pierwokupu. Jak pokazuje praktyka obrotu gospodarczego, niejednokrotnie właśnie w związku z zapisami umowy spółki w tym zakresie powstaje szereg wątpliwości, wynikających częstokroć z nieprecyzyjnych zapisów umowy spółki.

Wskazać należy, iż prawo pierwszeństwa i prawo pierwokupu to dwa różne prawa i nie należy ich ze sobą utożsamiać. Nie sposób opisać w niniejszym artykule szczegółowych cech, różnic w realizacji, zapisach i wykonaniu tych praw, gdyż jest to zagadnienie obszerne i wymaga dokładnej analizy jako odrębny temat ograniczenia zbycia udziałów umową spółki. Mając więc na uwadze złożoność tego zagadnienia i wątpliwości, jakie mogą się zrodzić przy interpretacji zapisów umowy spółki, przed przystąpieniem do umowy zbycia udziałów, każdorazowo należy dokładnie przeanalizować zapisy umowy spółki w tym zakresie, mając na względzie konsekwencje prawne ich właściwego zastosowania.

Co warte zasygnalizowania, prawo pierwszeństwa jest pojęciem szerszym od prawa pierwokupu, ponieważ prawo pierwokupu może być realizowane tylko w przypadku umowy sprzedaży udziałów, natomiast prawo pierwszeń-

stwa, jeśli umowa spółki nie stanowi w tym zakresie inaczej, dotyczy umowy sprzedaży udziałów, a także każdej innej formy zbycia udziałów, tj. np. darowizny, zamiany.

Ograniczenia w zbywalności udziałów wynikające z umowy spółki mogą dotyczyć wszystkich udziałów w spółce, niektórych udziałów, udziałów niektórych wspólników.

Przystępując do czynności zbycia udziałów, **warto również wcześniej zapoznać się z dokumentami finansowymi, księgowymi spółki.** Cena, za jaką zbywane są udziały, nie zawsze odpowiada ich wartości nominalnej. Inna bowiem może okazać się wartość nominalna udziałów a inna rynkowa.

Udziały zwykłe i uprzywilejowane

Należy również, odnosząc się po raz kolejny do umowy spółki, zweryfikować czy nabywane udziały są zwykłe czy uprzywilejowane. Uprzywilejowane bowiem udziałów co do głosu co do zasady wzmacnia pozycję wspólnika w spółce. Z drugiej zaś strony może okazać się odwrotnie, że nabędziemy udziały nieuprzywilejowane, a ktoś inny posiada w spółce udziały uprzywilejowane np. co do głosu, dające mu przewagę w podejmowaniu istotnych decyzji w spółce bądź posiada udziały uprzywilejowane np. co do dywidendy.

Prawo pierwszeństwa i prawo pierwokupu to dwa różne prawa i nie należy ich ze sobą utożsamiać.

ale i pośrednio, tj. np. poprzez wprowadzenie zapisów przyznających spółce zbyt długi termin na wyrażenie zgody na zbycie udziałów.

Umowa spółki może zaś uzależnić zbycie udziałów od zgody spółki albo w inny sposób je ograniczyć. Zawsze jednak te ograniczenia w zbywalności udziałów muszą wynikać z umowy spółki.

Jeśli umowa spółki uzależnia zbycie udziałów od zgody spółki, co do zasady, zgody tej udziela zarząd w formie pisemnej, chyba, że umowa spółki stanowi inaczej. I tak przykładowo, umowa spółki może stanowić, iż zgody tej udziela Zgromadzenie Wspólników albo Rada Nadzorcza albo nawet oba te organy spółki. W takim przypadku należy dokładnie sprawdzić warunki, sposób i termin udzielenia tej zgody.

Umowa spółki może dopuszczać wstąpienie do spółki tylko osób, pod-

Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp.k. to zespół doradców prawnych z wieloletnim doświadczeniem. Kancelaria skupia swą działalność w obszarze przedsiębiorczości prywatnej, w tym rodzinnej. Prawnicy doradzają w procesach sukcesyjnych i planowania sukcesyjnego, jak również w procesach inwestycyjnych, przekształceń, połączeń czy przejęć. Specjalizują się w zakresie prawa spółek, prawa papierów wartościowych i rynku kapitałowego, prawa bankowego i finansowego, prawa nieruchomości oraz prawa własności intelektualnej. Dostarczają kompleksowe rozwiązania prawne dla przedsiębiorców z kapitałem polskim i zagranicznym. Zespół prowadzi bloga www.crisislaw.pl oraz bloga www.rodzinywbiznesie.pl

TEKST: **Luiza KWAŚNICKA**, radca prawny z Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp.k., Radca prawny z kilkunastoletnim doświadczeniem wykonywania zawodu notariusza, wcześniej także jako asesor notarialny. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji UW. Posiada ogromną praktyczną oraz teoretyczną wiedzę na temat prawa nieruchomości, od analizy stanu prawnego nieruchomości, prawa cywilnego w zakresie zobowiązań, prawa spadkowego, zarówno dziedziczenia testamentowego, jak i ustawowego, oraz prawa rodzinnego, zabezpieczeń majątkowych, a także prawa handlowego. Autorka i współautorka publikacji z zakresu prawa na łamach gazety „Rzeczpospolita”. Wieloletni wykładowca na zajęciach z zakresu prawa handlowego dla aplikantów notarialnych w Izbie Notarialnej w Warszawie.

Prawa i obowiązki związane z udziałami w spółce

Nie można zapominać, że z udziałami związane są nie tylko prawa, ale mogą być także obowiązki, inne niż tylko wniesienie wkładu do spółki. Wśród takich obowiązków należy

wymienić chociażby obowiązek powtarzających się świadczeń niepieniężnych bądź dopłaty. Zarówno jedno jak i drugie muszą wynikać z umowy spółki. W przypadku gdy wspólnik

jest zobowiązany do powtarzających się świadczeń niepieniężnych, zbycie udziałów przez takiego wspólnika wymaga zgody spółki, chyba, że umowa spółki stanowi inaczej.

Inne, istotne dla nabywcy zapisy umowy spółki

Istotne z punktu widzenia nabywcy mogą nadto okazać się przykładowo zapisy umowy spółki, które wprawdzie nie dotyczą wprost ograniczenia w zbywaniu udziałów, ale mogą mieć istotne znaczenia dla danego nabywcy, a dotyczyć mogą np. większości wymaganej do podejmowania uchwał w spółce, określonego kworum do ich podjęcia, wypłaty dywidendy, zaliczek na jej poczet, ewentualnych ograniczeń, wyłączeń w zakresie wstąpienia do spółki spadkobierców na miejsce zmarłego wspólnika, itd.

Ograniczenia w zbyciu udziałów, wynikające z przepisów szczególnych

Ograniczenia w zbyciu udziałów mogą również wynikać z przepisów szczególnych. Wśród najczęściej występujących należy wymienić przepisy ustawy

- **z dnia 11 kwietnia 2003 roku o kształtowaniu ustroju rolnego.** Nazwa ustawy na pierwszy rzut oka może wydawać się nie mająca zastosowania w danej sytuacji, a po analizie stanu prawnego spółki może okazać się, że ustawa i wynikające z niej ograniczenia będą mieć zastosowanie do zbycia w tej spółce udziałów. Zgodnie bowiem z art. 3a tej ustawy Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa działającemu na rzecz Skarbu Państwa przysługuje, za wyjątkami wskazanymi w ustawie, prawo pierwokupu udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, która jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha. W przypadku zaś zbywania udziałów w spółce w spółce z ograni-

czoną odpowiedzialnością, która jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha, w drodze innej czynności prawnej niż sprzedaż, Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa działającemu na rzecz Skarbu Państwa, stosownie do art. 4 ust. 6 tej ustawy, za wyjątkami wskazanymi wprost w ustawie, przysługuje prawo nabycia.

- **z dnia 24 marca 1920 roku o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców,** która również swym zakresem dotyczy nabywania udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością przez cudzoziemców.
- **z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów.**

Prawa i roszczenia na rzecz osób trzecich

Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mogą być obciążone prawami czy roszczeniami na rzecz osób trzecich. Mogą być one przedmiotem zabezpieczenia praw osób trzecich np. w postaci zastawu, mogą być także przedmiotem egzekucji. Nadto spółka może dokonać zmian w składzie zarządu, które jeszcze nie są widoczne w KRS, potencjalny nabywca ich nie widzi w odpisie KRS, a mogą one mieć istotne znaczenie dla niego. Tym samym, z punktu widze-

Istotne z punktu widzenia nabywcy jest to, **czy udziały w spółce nie są obciążone prawami czy roszczeniami na rzecz osób trzecich.**

Zbycie udziałów jest skuteczne wobec spółki od chwili **gdy spółka otrzyma zawiadomienie o zbyciu udziałów wraz z dowodem przejścia tych udziałów na nabywcę.**

nia nabywcy takich udziałów, istotne może okazać się przyjęcie w tym zakresie w umowie zbycia udziałów określonych oświadczeń, zapewnień, gwarancji od zbywcy.

Skuteczne zbycie udziałów

Nie można nie wspomnieć, iż zbycie udziałów jest skuteczne wobec spółki od chwili, gdy spółka otrzyma zawiadomienie o zbyciu udziałów wraz z dowodem przejścia tych udziałów na nabywcę. Nabywca odpowiada solidarnie ze zbywcą za niespełnione świadczenia należne spółce ze zbytego udziału.

Podsumowując,

bezsprzecznie należy stwierdzić, iż zarówno odpowiednie czynności weryfikacyjne przed przystąpieniem do transakcji zbycia udziałów, jak i odpowiednie zapisy w umowie zbycia udziałów mające zabezpieczyć interesy stron transakcji, mogą uchronić przed rozczarowaniami w przyszłości i negatywnymi konsekwencjami, które można jeszcze przewidzieć przed podpisaniem umowy zbycia udziałów. Niezbędna w tym zakresie jest ocena i analiza konkretnego stanu faktycznego i prawnego, oczekiwań zbywcy/inwestora i zastosowanie ich do danej transakcji zbycia udziałów.